1. Radionica LEADER mreže Hrvatske, 2019., u suradnji s LAG-om Zagorje sutla

Zadaće i mogućnosti LAG-ova u provedbi LRS u okviru PRR 2014.-2020. – razmjena iskustava u provedbi podmjere 19.3

Tuhelj, 30. 01. – 01.02.2020.

Smjernice za među-evaluaciju LRS i rada LAG-a

LEADER mreža Hrvatske

Što ćemo raditi….

- Pravna na podloga i zakonske obveze
- Fokus na evaluaciju LEDAER-a i interni vodič
- Što su izazovi evaluacije
- Evaluacija LEADER-a – razina PRR/vježba 1
- Evaluacija LEADAR-a – razina LAG-a/vježba 2

Zakonske obveze – nacionalna razina

Upravljačko tijelo (MP)

- u evaluacijskom planu PRR opisati teme evaluacije i aktivnosti za procjenu doprinosa LRS-a i planiranu pomoć za evaluaciju na razini LAG-ova u planu ocjenjivanja (Provedbena Uredba EK 808/2014, Prilog I. dio 1. točka 9), npr. pružanje smjernica LAG-ovima
- opcionalno, može propisati aspekte koji nisu navedeni u CMES-u, kao što je procjena dodane vrijednosti LEADER-a

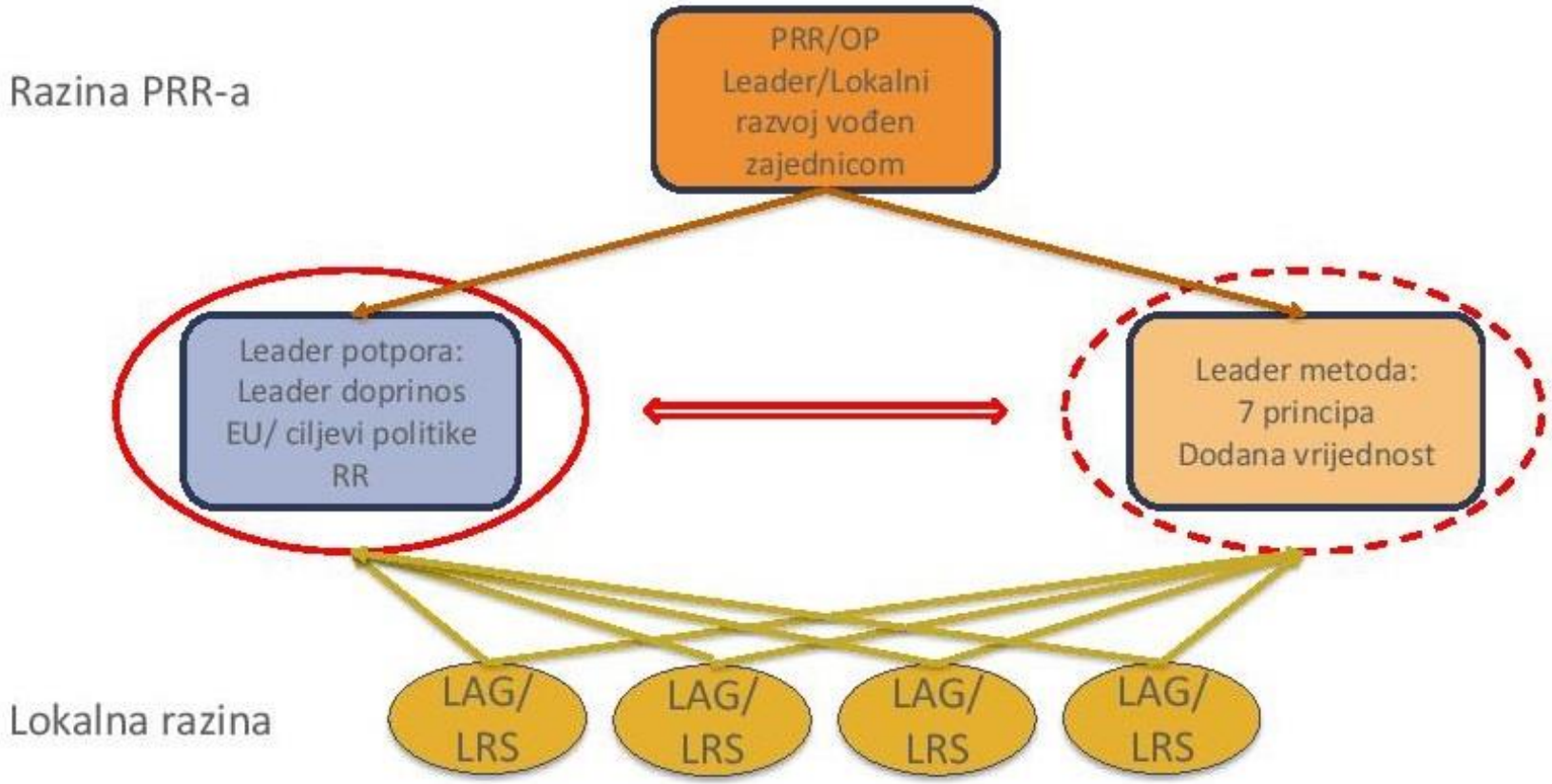
Nacionalna Mreža za ruralni razvoj

- osigurati izgradnju kapaciteta za LAG-ove
- prijenos rezultata monitoringa i evaluacije (Uredba (EU) 1305/2013, čl. 54.3)
- opcionalno, MRR može igrati proaktivniju ulogu u razvoju i potpori usklađenom pristupu monitoringu i evaluciji LRS
- to će pružiti dodatne dokaze kojima će se pokazati postignuća LRS-a!

Zakonske obveze – LAG-ovi

- osigurati praćenje i konkretne aktivnosti ocjenjivanja (Uredba (EU) 1303/2013, čl. 34, tč. g) - LRS mora sadržavati opis načina praćenja (monitoringa) i evaluacije
- pratiti provedbu LRS i njezino provođenje
- provođenje specifičnih evaluacijskih aktivnosti, uključujući razvoj specifičnih evaluacijsih pitanja i pokazatelja LRS
- dostaviti Upravljačkom tijelu i evaluatorima informacije za evaluaciju PRR-a (Uredba (EU) 1305/2013, čl. 71) na njihov zahtjev

Fokus evaluacije LEADER-a

Izazovi evaluacije…

- Složen karakter evaluacije u LEADER-u - dvije razine intervencije: PRR i lokalna
- Povezivanje LEADER-a s jednim FP (6B), ali doprinosi mnogim FP-ima (1 A, B, C; 2A i td.): ciljevi i očekivani rezultati – LEADER ima sekundarne učinke
- Potrebni specifični elementi ocjenjivanja za PRR/LRS:
  - Ograničen broj zajedničkih elemenata evaluacije – nema zajedničkih evaluacijskih pitanja vezanih za Leader i uglavnom pokazatelji izlaza,
  - Dodana vrijednost i LEADER način - nisu obuhvaćeni u CMES-u, moraju biti definirani na nacionalnoj/lokalnoj razini,
  - Provedba na sub-regionalnoj razini: intervencije su uvijek prilagođene vrlo specifičnom i vrlo malom prostoru - specifični evaluacijski elementi LRS-a su uvijek važni!
  - Metode i prikupljanje podataka se razlikuju između evaluacije LEADER intervencije i LEADER metode (kvantitativno u odnosu na kvalitativno)

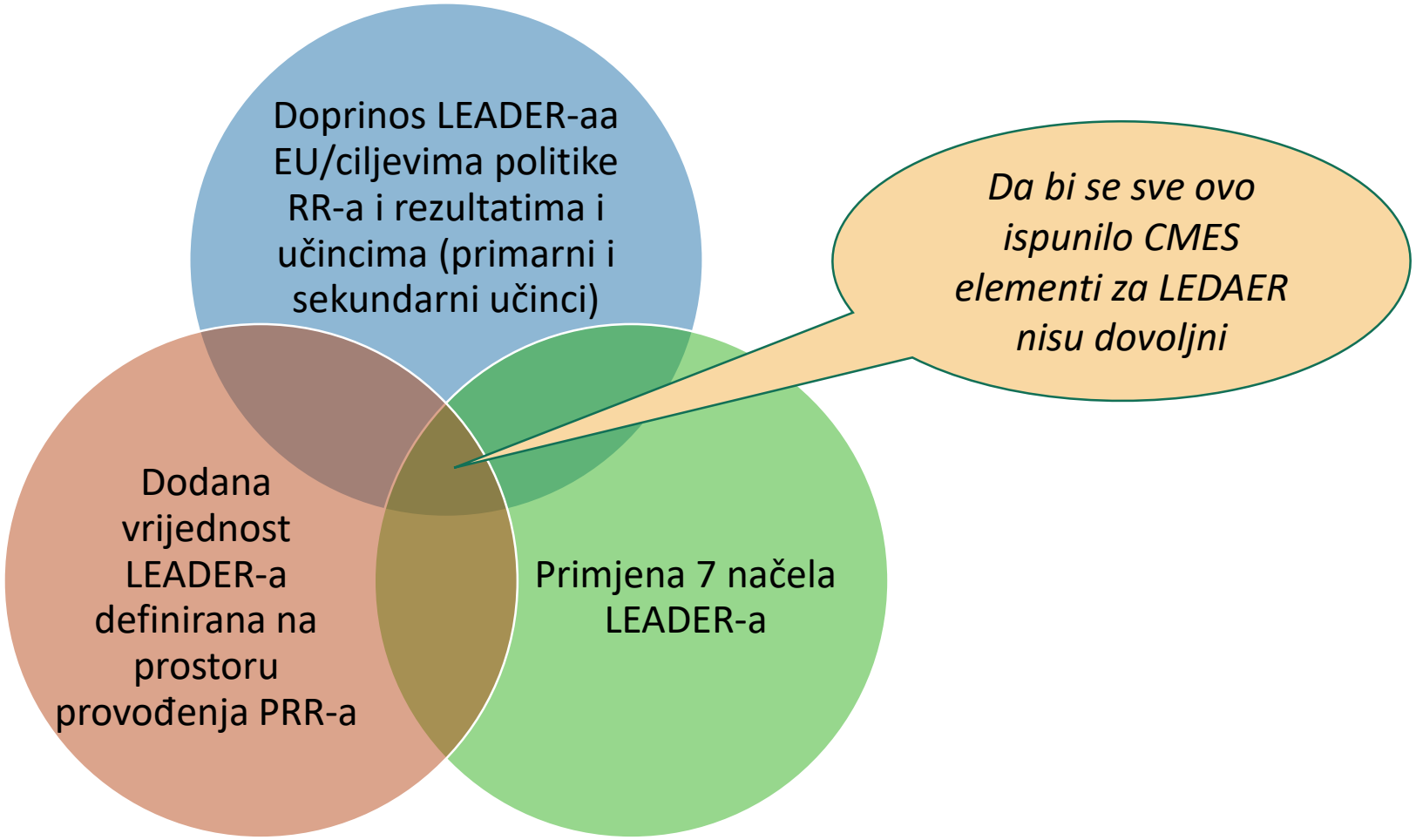
Evaluacija LEADER-a se provodi na…

- Nacionalnoj razini (Razini PRR-a):
  - Organizira i upravlja Upravljačko tijelo (Mionistarstvo poljoprivrede, nadležna Uprava)
    - Provodi nezavisni evaluator:
      - kao dio evaluacije PRR-a ili
      - kao sasmostalnu evaluaciju
- Lokalnoj razini (LAG razina):
  - Organiziraju i upravljaju LAG-ovi, a provode neovisni evaluatori
  - Evaluacija LEADER-a na lokalnoj razini se razlikuje od samoprocjene LAG-a (koju LAG radi sam)
  - *Naravno, ova dva procesa mogu se povezati, npr. putem pokazatelja i prikupljanja podataka*

Evaluacija LEADER-a se provodi na…

- Nacionalnoj razini (Razini PRR-a):
  - Organizira i upravlja Upravljačko tijelo (Mionistarstvo poljoprivrede, nadležna Uprava)
    - Provodi nezavisni evaluator:
      - kao dio evaluacije PRR-a ili
      - kao sasmostalnu evaluaciju
- Lokalnoj razini (LAG razina):
    - Organiziraju i upravljaju LAG-ovi, a provode neovisni evaluatori
  - Evaluacija LEADER-a na lokalnoj razini se razlikuje od samoprocjene LAG-a (koju LAG radi sam)
  - *Naravno, ova dva procesa mogu se povezati, npr. putem pokazatelja i prikupljanja podataka*

Evaluacija LEADER-a na razini PRR

Elementi CMES-a povezani sa LEADER-om

Evaluacijska pitanja:

- FP 6B:U kojoj mjeri su intervencije PRR-a podržale lokalni razvoj u ruralnim područjima?
- Evaluacijska pitanja vezana za FP-e, koja mogu biti povezana s ciljevima LRS-e

Indikatori:

- Zajednički indikatori vezani za LEADER
- Zajednički indikatori vezani za mjere provedene kroz LRS i za FP-e koji mogu biti povezani s ciljevima LRS

CMES indikatori rezultata povezani sa LEADER-om

Razina LAG-a:

- T 21 – Broj stanovnika LAG-a

Razina projekta:

- T 1- Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- T 23 – Stvorena radna mjesta/zaposlenja

CMES indikatori isporuke povezani sa LEADER-om

Razina LAG-a:

- O 18 – Broj stanovnika u LAG-ovima
- O 19 – Broj LAG-ova
- Broj LAG-ova koji koriste više fondova
- Broj LAG-ova koji provode projekte suradnje
- O 1 - Ukupni javni izdaci u pripremi i provedbi aktivnosti suradnje LAGova - isplaćeni
- O 1 - Ukupni javni izdaci za redovno poslovanje i animaciju LAG-ovaisplaćeni

Razina projekta:

- O 1 – Ukupni javni izdaci - alocirani (planirani ili odobreni…u tijeku)
- O 1 – Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- O 21 – Broj projekata suradnje po LAG-u
- O 22 – Broj i vrsta promotivnih projekata (projekti suradnje)

Programski specifična evaluacijska pitanja i indikatori

…se razvijaju, ako je potrebno specifično ocjenjivanje ili teme, npr:

- predviđeno je da LEADER doprinese ciljevima PRR-a na specifičan način (sekundarni efekti), a zajednička ili programsko specifična evaluacijska pitanja i indikatori ne mogu to obuhvatiti;
- Evaluacijske teme specifične za LEDAER, a vezane za LEADER metode ili dodanu vrijednost, definirala su programska tijela ili dionici ruralnog razvoja (npr. u Evaluacijskom planu)

...trebaju biti usklađena sa specifičnim ciljevima programa ili određenim temama koje se odnose na LEADER, kako bi bila operativna.

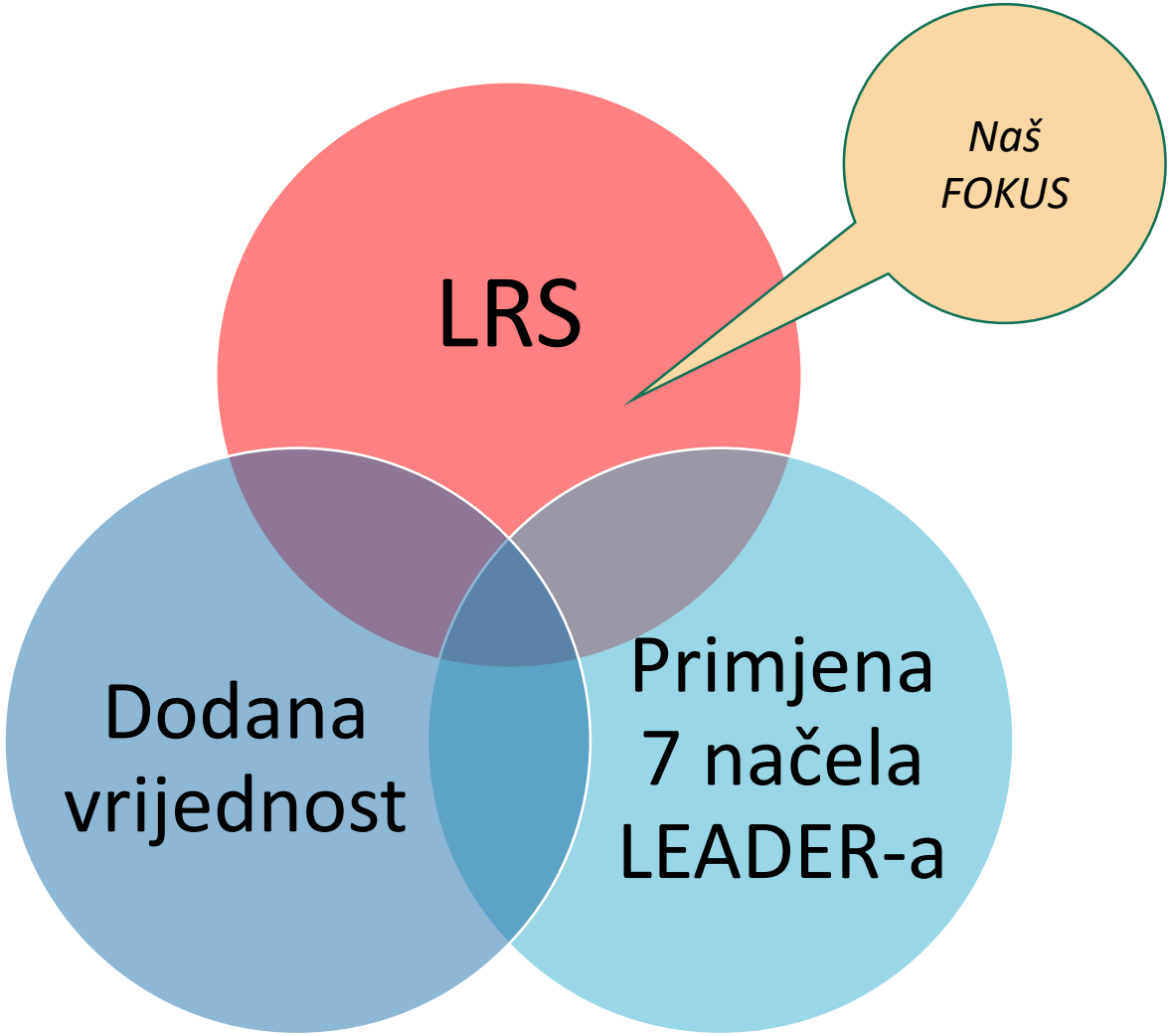
U isto vrijeme: Svi uvjeti definirani u evaluacijskim pitanjima i pokazateljima trebaju biti definirani, Pokazatelji LEADER-a trebaju biti razvijeni u skladu s RACER kriterijima.

RACER kriteriji za razvoj pokazatelja (indikatora)

Pokazatelji LEADER-a i evaluacijska pitanja trebaju biti razvijeni sukladno tzv. RACER kriterijima:

- Relevatni (***R**elevant*) - Da li su pokazatelji usko povezani s ciljevima koje se želi postići? Jesu li navedeni na odgovarajućoj razini – da li su pokazatelji učinka zaista pokazatelji učinka i da li se pokazatelji rezultata odnose se na rezultate?
- Prihvaćeni (***A**ccepted*) – Da li ih prihvaćaju članovi LAG-a?
- Kredibilni/Pouzdani (***C**redible*) – Da li su prihvaćeni od strane drugih, širokog kruga razvojnih dionika? Da li su nedvosmisleni i lako ih se može protumačiti i onima koji nisu stručnjaci?
- Lagani (***E**asy*) – Lagani/jednostavni za procjenu
- Robusni (***R**obust*) - Hoće li trajno biti korisni i da li su takvi da se njima ne može jednostavno manipulirati?

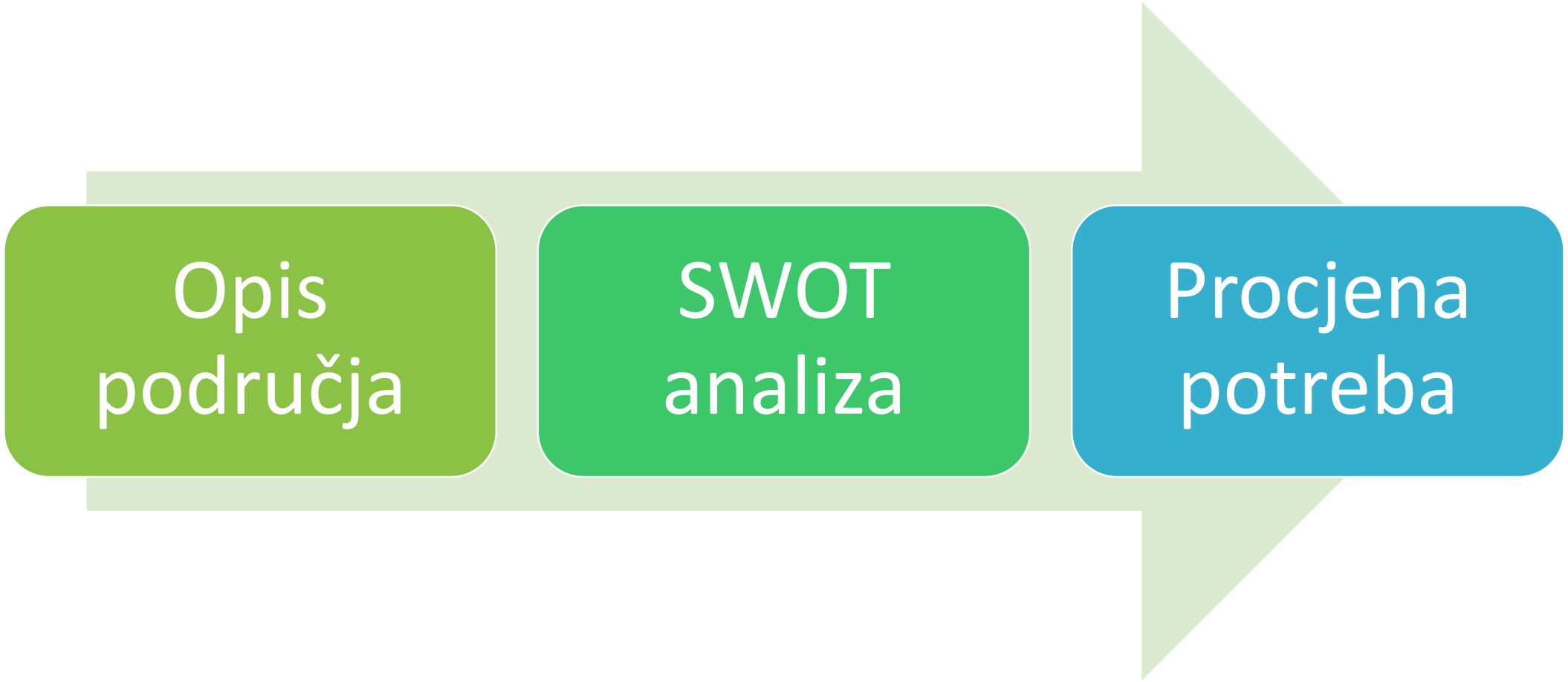
Evaluacija LEADER-a na razini LAG-ova

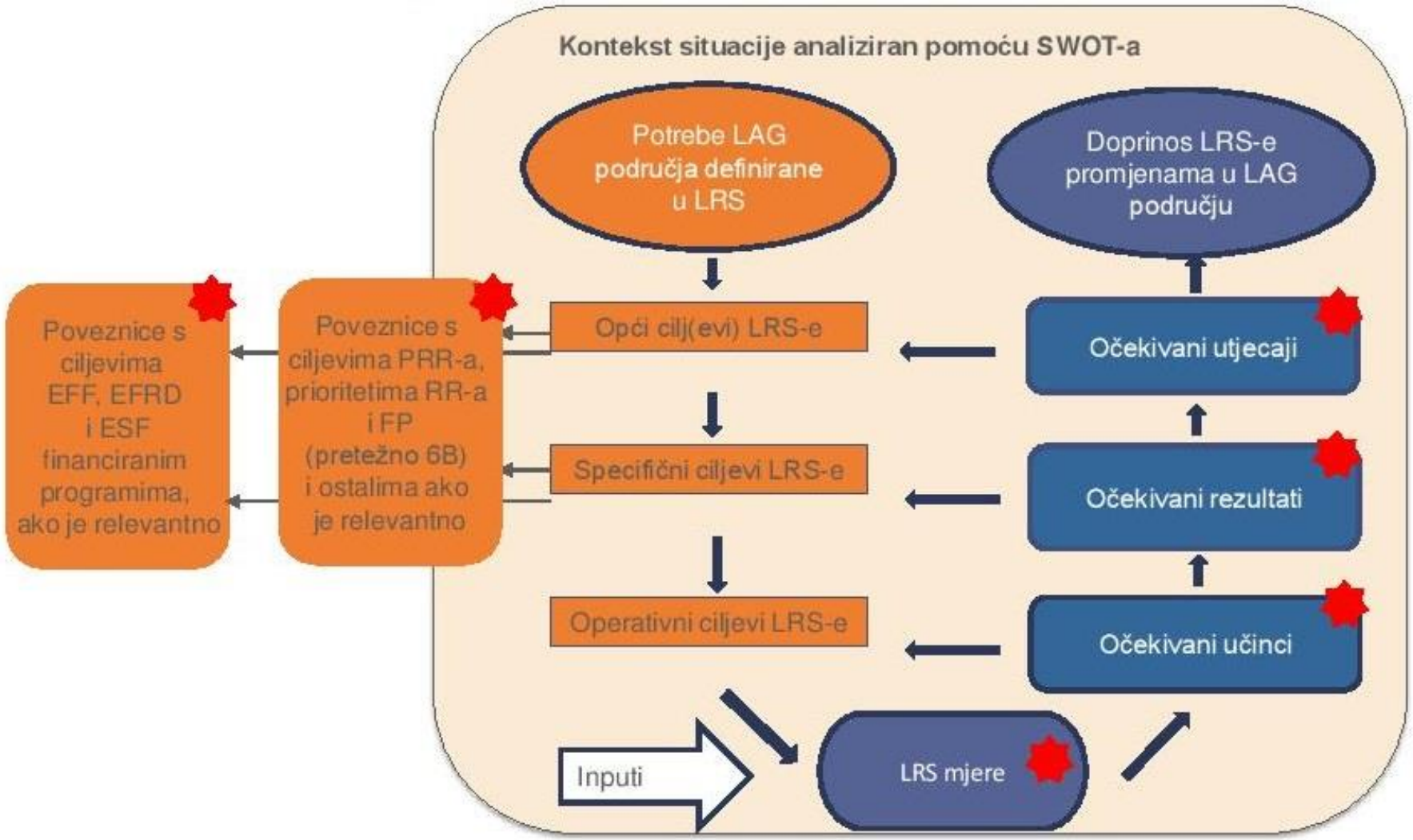
Evaluacija LRS

- Slična evaluaciji PRR-a
- Usmjerena na doprinos LRS-e ciljevima LRS-e, efektivnosti i efikasnosti LRS-e, rezultatima i učinak
- Provodi je neovisno tijelo LAG-a
- Povezano sa samoprocjenom (npr. koristeći iste pokazatelje, prikupljanjem podataka koji se mogu koristiti istovremeno za obje)

Temelj za dizajniranje logike intervencije

Elementi logike intervencije LRS (EPFRR i drugi izvori)

Elementi monitoringa i evaluacije u osmišljavanju i provedbi LRS

U tijeku izrade LRS

U tijeku evaluacije LRS

Evaluacijska pitanja

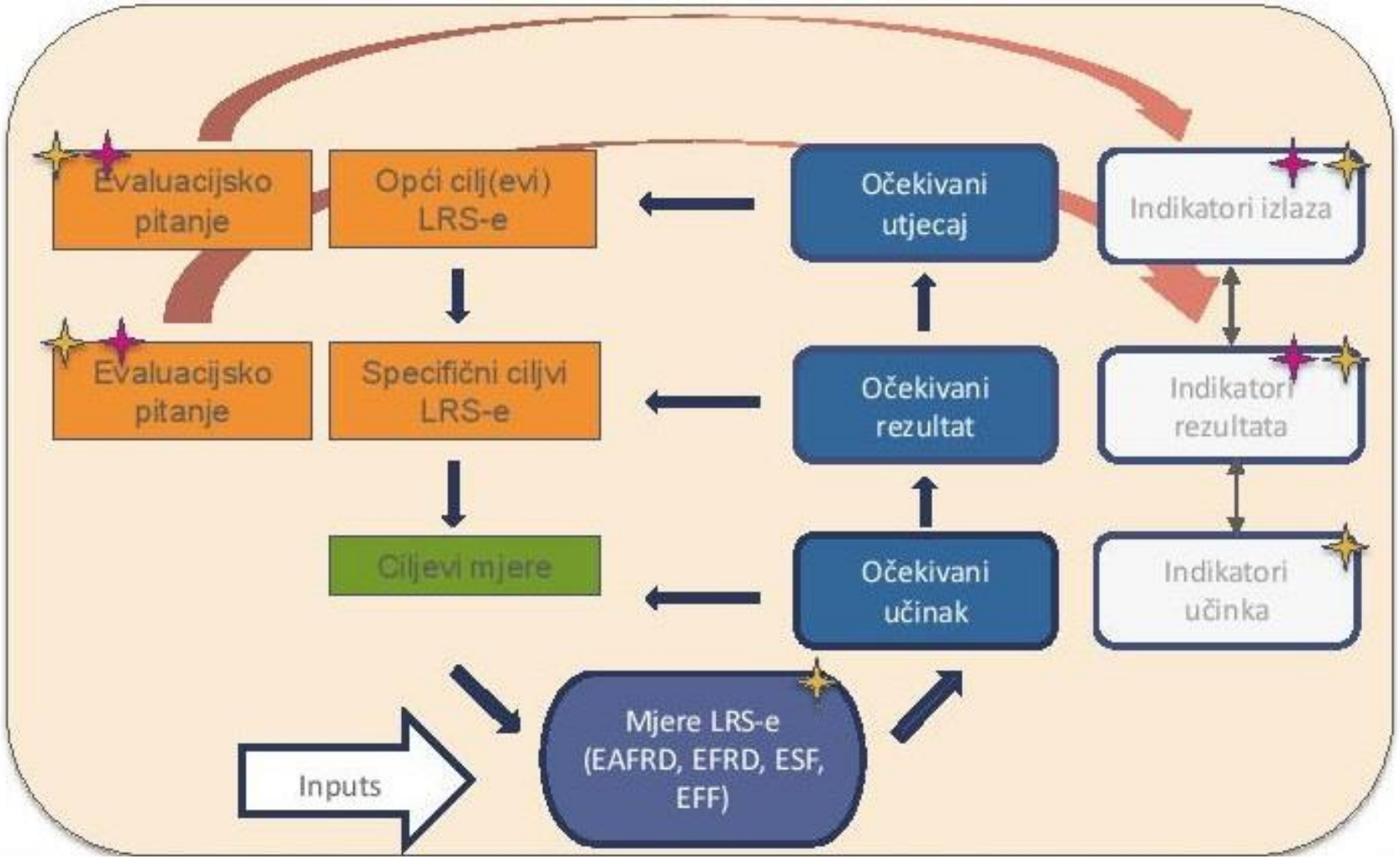
- pomažu (re)formulirati ciljeve kako bi bili realni, mjerljivi i vremenski orijentirani
- fokusiraju procjenu i njihovi odgovori pomažu pokazati postignuto

Indikatori

- pomažu povećanju koherentnosti, djelotvornosti i učinkovitosti logike intervencije
- mjere, postignuto

Monitoring i evaluacija LRS

– povezivanje elemenata evaluacije s logikom intervencije

Elementi CMES-a - LEADER

Evaluacijska pitanja:

- FP 6B:U kojoj mjeri su intervencije PRR-a podržale lokalni razvoj u ruralnim područjima?
- Evaluacijska pitanja vezana za FP-e, koja mogu biti povezana s ciljevima LRS-e

Indikatori:

- Zajednički indikatori vezani za LEADER
- Zajednički indikatori vezani za mjere provedene kroz LRS i za FP-e koji mogu biti povezani s ciljevima LRS

CMES indikatori isporuke - LEADER

Razina LAG-a:

- O 18 – Broj stanovnika u LAG-ovima
- O 19 – Broj LAG-ova
- Broj LAG-ova koji koriste više fondova
- Broj LAG-ova koji provode projekte suradnje
- O 1 - Ukupni javni izdaci u pripremi i provedbi aktivnosti suradnje LAGova - isplaćeni
- O 1 - Ukupni javni izdaci za redovno poslovanje i animaciju LAG-ovaisplaćeni

Razina projekta:

- O 1 – Ukupni javni izdaci - alocirani (planirani ili odobreni…u tijeku)
- O 1 – Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- O 21 – Broj projekata suradnje po LAG-u
- O 22 – Broj i vrsta promotivnih projekata (projekti suradnje)

CMES indikatori rezultata - LEADER

Razina LAG-a:

- T 21 – Broj stanovnika LAG-a

Razina projekta:

- T 1- Ukupni javni izdaci - isplaćeni
- T 23 – Stvorena radna mjesta/zaposlenja

Rad u grupama – Vježba 1 – opće pitanje (CMES): *Da li je vaša LRS doprinjela ostvarenju prioriteta 1 i 6 PRR*

Evaluacijska pitanja:

Grupa 1:

ZEP 4. U kojoj su mjeri intervencije u okviru PRR-a pridonijele poboljšanju gospodarskih rezultata, restrukturiranju i modernizaciji gospodarstava kojima je dodijeljena potpora, posebno povećanjem njihova sudjelovanja na tržištu i diversifikacije poljoprivrednih aktivnosti?

Grupa 2:

ZEP 16. U kojoj su mjeri intervencije u okviru PRR-a poduprle diversifikaciju, stvaranje i razvoj malih poduzeća, kao i otvaranje radnih mjesta?

Grupa 3:

ZEP 17. U kojoj su mjeri intervencije u okviru PRR-a poduprle lokalni razvoj u ruralnim područjima?

LRS/LAG:

- Definirati:
  - fokus područja i
  - sukladne intervencije u okviru LRS
  - očekivane rezultate sukladno i intervencije u njima te postignute ciljeve

Pomoćni materijal Interni Vodič za evaluaciju s pripadajućim Dodacima

Rad u grupama – Vježba 2
– dodana vrijednost LEADER-a, ponovimo…

Pokazatelji LEADER-a i evaluacijska pitanja trebaju biti razvijeni sukladno tzv. RACER kriterijima:

- Relevatni (***R****elevant)* - Da li su pokazatelji usko povezani s ciljevima koje se želi postići? Jesu li navedeni na odgovarajućoj razini – da li su pokazatelji učinka zaista pokazatelji učinka i da li se pokazatelji rezultata odnose se na rezultate?
- Prihvaćeni (***A****ccepted*) – Da li ih prihvaćaju članovi LAG-a?
- Kredibilni/Pouzdani (***C****redible*) – Da li su prihvaćeni od strane drugih, širokog kruga razvojnih dionika? Da li su nedvosmisleni i lako ih se može protumačiti i onima koji nisu stručnjaci?
- Lagani (***E****asy*) – Lagani/jednostavni za procjenu
- Robusni (***R****obust*) - Hoće li trajno biti korisni i da li su takvi da se njima ne može jednostavno manipulirati?

Rad u grupama – Vježba 2 – dodana vrijednost

što nam je važno – ispitati primjenu 7 načela LEADER/CLLD-a

Rad u grupama – Vježba 2 – primjer

od pitanja do odgovora

Cilj LRS (specifičan)	Evaluacijsko pitanje	Kriterij prosudbe	Indikatori evaluacije
SC2 Razvoj prepoznatljivosti područja i kvalitete života u LAG-u „Slavonska ravnica“ jačanjem lokanog razvoja vođenog lokalnom zajednicom	U kojoj je mjeri LEADER/CLLD pomogao poboljšati organizacijsku sposobnost lokalne zajednice i sudjelovanje lokalnih aktera u procesu lokalnog razvoja?	Stečena su nova znanja i vještine Novi dionici uključeni su u lokalno donošenje odluka Povećana je suradnja između lokalnih razvojnih dionika	• Broj osoba koje su stekle nova znanja i vještine • Broj inovativnih rješenja za lokalna pitanja • Broj osoba koje su bile izravno uključene u razvoj/izradu LRS • Povećan broj različitih interesnih grupa lokalnih razvojnih dionika uključenih u donošenje odluka tijekom pripreme LRS • Broj mreža koje su kreirane • Broj implementiranih projekata u koje su uključeni dionici različitih interesnih skupina

Rad u grupama – Vježba 2

– dodana vrijednost LEADER-a, ponovimo još jednom

Evaluacijska pitanja trebaju biti u skladu s onim što LAG želi otkriti i te povezana s osnovnom logikom intervencije LRS. LAG-ovi, općenito, trebaju razmotriti pitanja u okviru evaluacije LRS:

- Je li intervencija (logika intervencije ili pojedina intervencija) bila relevantna? (Postoji li veza između onoga što LAG pokušava učiniti i postojećih problema i potreba?);
- Je li bila efektivna? (Što je učinjeno u odnosu na prvobitno planirano? Očekivano u odnosu na stvarne rezultate, rezultate i učinke);
- Je li bila efikasna? (Kako se postignuti rezultati i rezultati uspoređuju s ulaganjima - posebno financijskim resursima - koji se koriste za njihovo postizanje ?; Vrijednost za novac);
- Je li bila korisna? (Kako učinci intervencija odgovaraju stvarnim potrebama zajednice, bez obzira na navedene ciljeve LDS-a?);
- Je li bila održiva? (Postoje li rezultati dugotrajni, hoće li se promjena održati bez daljnje javne podrške?).

Rad u grupama – Vježba 2 – zadatak u 4 koraka

1. Formirajte 4 – 5 radnih grupa
2. Odaberite opći ili specifičan cilj LRS jednog od LAG-ova u vašoj grupi
3. Definirajte evaluacijsko pitanje, kriterij prosudbe, indikatore (pokazatelje, podatke) za evaluaciju
4. Prezentirajte plan evaluacije kolegama

Pomoćni materijal Interni Vodič za evaluaciju s pripadajućim Dodacima